

Uchwała Nr XV/1/12
Rady Powiatu Piaseczyńskiego
z dnia 26 kwietnia 2012 roku

w sprawie przyjęcia "Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2012 - 2014"

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) Rada Powiatu Piaseczyńskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji "Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2012 - 2014", w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

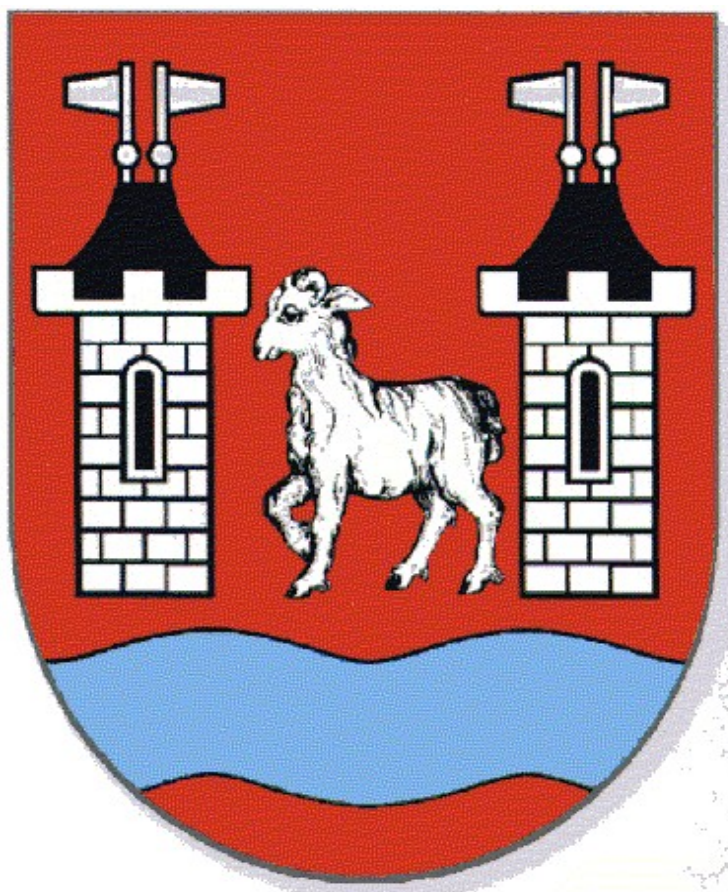
Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Piaseczyńskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Załącznik
do Uchwały Nr XV/1/12
Rady Powiatu Piaseczyńskiego
z dnia 26 kwietnia 2012 roku*

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE
PIASECZYŃSKIM
NA LATA 2012 – 2014**

PIASECZNO, 2012

ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU:

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi. Najefektywniejszą realizację powyższego zadania osiągniemy poprzez stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, który jednocześnie w swoich działaniach będzie ukierunkowany na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną.

W celu zorganizowania kompleksowej pieczy zastępczej stworzony został **Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej** na terenie Powiatu Piaseczyńskiego, który skierowany jest do funkcjonujących rodzin zastępczych, rodziców biologicznych, kandydatów na opiekunów zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków. Będzie on stanowił integralną część Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i obejmie lata 2012 - 2014. W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu. Program jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003-2015.

W Programie znajdziemy m.in.

- Zasady działania Programu;
- Wprowadzenie;
- Diagnozę środowiska lokalnego;
- Cele główne i szczegółowe programu;
- Planowanie działań;
- Rezultaty realizacji programu;

- Projektowane źródło finansowania;

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, ze zm.);
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, ze zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.);
- ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.);
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, ze zm.);
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362, ze zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, ze zm.);
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375).

WPROWADZENIE:

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 180 pkt 1 w/w ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Jak wynika z obowiązującego obecnie stanu prawnego, systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy

rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W Powiecie Piaseczyńskim Zarządzeniem Starosty Piaseczyńskiego Nr 30/PCPR/2011 z dnia 30 września 2011 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie wyznaczone zostało na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu usprawnienia realizacji zadań nałożonych ww. ustawą należało przystąpić do opracowania a następnie realizacji Powiatowego Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.

Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka w każdym okresie jego rozwoju. Dlatego należy przede wszystkim wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Wsparcie rodzina winna otrzymywać od instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających w lokalnym środowisku. Pomoc rodzinie powinna wyprzedzać pomoc samemu dziecku i tak być skoordynowana, aby kompleksowo zabezpieczać jej potrzeby. W tym celu należało opracować powiatowy system pomocy dziecku i rodzinie a jego tworzenie i wdrażanie należy do zadań własnych powiatu. System opieki nad dzieckiem i rodziną powstał w oparciu o diagnozę środowiska i konsultację zarówno z instytucjami, placówkami jak też organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny.

Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie pomocy społecznej. Obejmuje ona całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa. Dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie. Konieczność udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji zachodzi szczególnie w sytuacji, kiedy rodzina przeżywa kryzys i nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, kiedy rodzice nie mogą, nie potrafią bądź nie chcą wywiązać się ze swoich rodzicielskich obowiązków. Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub - gdy jest to niezbędne - umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględnić

wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej. Przepisy prawa podkreślają rangę i znaczenie praw dziecka, w tym prawo do pieczy zastępczej.

Wśród instytucji sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem szczególne miejsce powinny zajmować rodzinne formy. Mają one ogromną przewagę nad instytucjonalnymi formami (placówki opiekuńczo-wychowawcze) nie tylko z uwagi na skutki społeczne, w tym przede wszystkim dobro dziecka, ale także z punktu widzenia skutków ekonomicznych: koszty opieki i wychowania dziecka w każdej z rodzinnych form pieczy zastępczej są znacznie niższe niż w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Mając to na uwadze zakłada się, że podstawowymi formami pieczy zastępczej będą rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

W systemie prorodzinnej profilaktyki i opieki nad dzieckiem należy uznać, docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast wyręczać rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

W sprawnym lokalnym systemie prorodzinnym większość dzieci nie powinna „wychodzić” na dłużej z kręgu rodziny. Dlatego należy podjąć pracę z rodzinami biologicznymi, aby ich dzieci pozostające w opiece zastępczej, jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy udzielić pomocy w formie:

- poradnictwa rodzinnego,
- terapii rodzinnej,
- pracy socjalnej.

Zadania specjalistyczne jakie ma realizować powiat to: poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom poza rodziną, w tym w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu obejmują:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka i rodzin pomocowych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a. grup wsparcia
 - b. specjalistycznego poradnictwa;
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- 9) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku, niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzącej rodzinny dom dziecka;
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej albo rodzinnym domu dziecka;
- 13) finansowanie:
 - a. świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych

ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;

- b. wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych, rodzin pomocowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka;
- c. pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne;
- d. szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka;

14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Brak odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego, brak jasnych mechanizmów współpracy na poziomie gminnym i powiatowym, ze służbami sądowymi, instytucjami opiekuńczymi, stanowi poważne zagrożenie dla procesu odbudowy rodzin naturalnych. Zwiększenie efektywności podejmowanych działań jest możliwe tylko w przypadku kompleksowego spojrzenia na problemy rodziny i podjęcia systemowych rozwiązań, dzięki którym rodzina uzyska potrzebną pomoc. Zatem istotnym elementem programu jest zwiększenie świadomości i zaangażowania środowiska lokalnego, które mogą aktywnie wesprzeć rodziny zastępcze w wypełnianiu ich funkcji. Dlatego też w ramach podejmowanych działań, konieczna wydaje się analiza środowiska z terenu powiatu piaseczyńskiego działającego w obszarze pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej oraz nawiązanie współpracy z podmiotami, mającymi wpływ na reintegrację rodziny.

DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO:

Konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika przede wszystkim z patologii środowiska, w którym żyje dziecko oraz z systemowej dysfunkcji instytucji powołanych do organizowania pracy z rodziną. W dzisiejszym społeczeństwie dzieci osierocone w coraz

większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, patologicznych, w których występują konflikty rodzinne, nadużywanie alkoholu, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze strony rodziców. W takich rodzinach najczęściej zerwane są więzi uczuciowe między małżonkami, a także między rodzicami a dziećmi. W sytuacji, gdy rodzina staje się niewydolna i nie wypełnia swoich podstawowych funkcji, kiedy bardziej jest zagrożeniem niż wsparciem dla dziecka, konieczne staje się wówczas odizolowanie dziecka od rodziców. Wówczas rozwiązaniem może być adopcja, umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej, oczywiście po wyczerpaniu wszystkich innych możliwych form pomocy.

Bywają takie sytuacje, że dziecko należy odseparować od rodziny naturalnej i zabezpieczyć mu właściwe warunki rozwoju. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niejednokrotnie jest przyczyną wymuszającą konieczność zapewnienia dziecku możliwości właściwego rozwoju w zastępczych formach pieczy zastępczej. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym należy do zadań własnych gminy.

Dane z sześciu ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piaseczyńskiego wskazują, iż na terenie połowy gmin leżących na terenie naszego powiatu funkcjonuje dość wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych. Zestawienie danych z ośrodków pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela:

Tabela Nr 1. Rodziny dysfunkcyjne na terenie powiatu piaseczyńskiego.

Rok	Liczba rodzin dysfunkcyjnych na terenie gmin Powiatu Piaseczyńskiego						Ogółem
	GOPS Prażmów	GOPS Tarczyn	OPS Góra Kalwaria	OPS Lesznowola	OPS Konstancin - Jeziorna	MGOPS Piaseczno	
2009	74	91	111	0	5	Brak danych	281
2010	72	95	120	2	6	Brak danych	295
2011	96	115	128	0	7	30	346

źródło: dane przekazane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piaseczyńskiego

Z powyższych danych wynika, iż na terenie Powiatu Piaseczyńskiego na koniec roku 2011 funkcjonowało 346 rodzin dysfunkcyjnych. Najwięcej takich rodzin zamieszkuje na terenie gminy Góra Kalwaria, bo aż 128 rodzin dysfunkcyjnych (w 2011 r.), następnie na terenie gminy Tarczyn i Prażmów. Na terenie tych gmin istnieje największe zagrożenie

pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej i umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. W rodzinach tych wychowuje się średnio od 1 do 5 dzieci pozbawionych właściwej opieki i wychowania.

Diagnostując środowiska rodzinne zagrożone dysfunkcją w różnych sferach życia, nie można zapominać o osobach korzystających z pomocy oferowanej przez ośrodki pomocy społecznej. Trzeba mieć jednak świadomość, iż dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa lub też nie korzystają ze wsparcia ops-ów z uwagi na dochód nieznacznie przekraczający kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy.

Powody, dla których przyznano świadczenia w poszczególnych gminach Powiatu Piaseczyńskiego w latach 2009-2011, przedstawia poniższa tabela:

Tabela Nr 2. Powody przyznawania pomocy przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Piaseczyńskiego.

POWODY PRZYZNANIA POMOCY W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU PIASECZYŃSKIEGO	2009	2010	2011
1. Ubóstwo: <i>źródło: dane opracowane na zlecenie PCPR przez Ośrodki Pomocy Społecznej w Powiecie Piaseczyńskim</i>			
– Konstancin-Jeziorna	174	172	150
– Piaseczno	477	568	510
– Góra Kalwaria	223	331	268
– Prażmów	87	93	94
– Tarczyn	103	100	99
– Lesznowola	36	53	68
Razem:	1.100	1.317	1.189
2. Sieroctwo:			
– Konstancin-Jeziorna	0	0	0
– Piaseczno	4	2	0
– Góra Kalwaria	3	3	1
– Prażmów	0	0	0
– Tarczyn	0	0	0
– Lesznowola	1	1	0
Razem:	8	5	1
3. Potrzeba ochrony macierzyństwa:			
– Konstancin-Jeziorna	66	56	39
– Piaseczno	102	94	41
– Góra Kalwaria	22	32	29
– Prażmów	15	13	12
– Tarczyn	23	18	16
– Lesznowola	92	126	119
Razem:	310	339	256
4. Bezrobocie:			
– Konstancin-Jeziorna	200	203	194
– Piaseczno	321	344	335
– Góra Kalwaria	207	206	221

Ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba to główne przyczyny udzielania pomocy rodzinom przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie powiatu piaseczyńskiego. Kolejne przyczyny to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm.

Powyższe potwierdzają uzasadnienia w wydawanych postanowieniach sądowych, które jako oficjalną przyczynę umieszczania dziecka w rodzinie zastępczej i placówce pojawia się alkoholizm rodziców, przemoc, dezorganizacja życia rodzinnego, coraz częściej również wykorzystywanie seksualne dzieci.

Niemal wszystkie dzieci umieszczone w pieczy zastępczej pochodzą z rodzin żyjących w ubóstwie. W związku z tym ubóstwo należy uznać za przyczynę współtowarzyszącą większości problemów rodziny, powodujących jej opuszczenie przez dziecko. Łącznie zjawiska te wiążą się z takimi problemami jak: długotrwałe bezrobocie, szczególnie obojga rodziców oraz ich uzależnienia od narkotyków i środków odurzających.

Niepokój budzą również dane dotyczące rodzin korzystających z pomocy społecznej z uwagi na potrzebę ochrony macierzyństwa i trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Świadczyć to może o tym, że w rodzinach tych utrzymuje się stała, patologiczna sytuacja, przechodząca z dorosłych na dzieci, co powoduje, iż dzieci przebywające w ww. rodzinach narażone są na ewentualną możliwość umieszczenia ich w pieczy zastępczej z uwagi na konieczność zapewnienia im bezpieczeństwa.

Narastające problemy społeczne takie jak rozszerzająca się sfera patologii społecznych, negatywnie odbijają się na funkcjonowaniu wielu rodzin w Polsce. Trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna kraju odczuwana jest najdotkliwiej przez najsłabsze grupy społeczne, a do takich należą przede wszystkim dzieci. Aby móc zapewnić im odpowiednie wsparcie często konieczne staje się umieszczenie ich w pieczy zastępczej.

Jak wynika z zebranych poniżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowiły i stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie, wujostwo bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem. Od dnia 1 stycznia 2012 r. w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziną zastępczą spokrewnioną zostaną jedynie wstępni lub rodzeństwo dziecka. Natomiast rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem stają się rodzinami zastępczymi niezawodowymi.

Tabela Nr 3. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających w ciągu całego roku:

Typ rodzin	ROK					
	2009		2010		2011	
	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	Rodziny	dzieci
Rodziny zastępcze niespokrewnione	23	33	26	39	30	47
Rodziny zastępcze spokrewnione	133	162	138	168	137	167

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie

Tabela Nr 4. Dzieci pochodzące z poszczególnych gmin, przebywające w rodzinach zastępczych na terenie powiatu piaseczyńskiego i na terenie innych powiatów, wg stanu na dzień 31.XII.2011 r.

GMINA	LICZBA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH		
	NA TERENIE POWIATU PIASECZYŃSKIEGO	NA TERENIE INNYCH POWIATÓW	RAZEM
Piaseczno	75	8	83
Lesznówola	17	2	19
Konstancin-Jeziorna	34	4	38
Góra Kalwaria	36	4	40
Tarczyn	4	4	8
Prażmów	7	3	10
Razem	173	25	198

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie dążąc do zapewnienia opieki i wychowania każdemu dziecku pozbawionemu opieki i wychowania ze strony naturalnego środowiska rodzinnego, w sposób szczególny angażuje się w realizację działań na rzecz pozyskiwania rodzin zastępczych, co obrazuje poniższa tabela:

Tabela Nr 5. Liczba nowo powstałych rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.

Rok	2009	2010	2011
Liczba rodzin	26	30	25
Liczba dzieci	30	40	34

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie

Porównanie lat 2009 – 2011 pozwala na stwierdzenie, że wzrasta liczba rodzin zastępczych. Nie odnotowano zróżnicowania pod względem tworzenia takich środowisk w rozbiciu na poszczególne gminy w omawianym okresie. Na terenie powiatu nie funkcjonuje zawodowa rodzina zastępcza. Tak więc istnieje duża potrzeba tworzenia zawodowych rodzin zastępczych w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowych specjalistycznych. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że rodzinne formy opieki zastępczej są bardzo ważnym elementem w systemie opieki nad dzieckiem. W środowiskach tych dzieci mają zapewnioną opiekę przez stałych opiekunów, którzy poprzez swoje działania i poświęcenie w sposób naturalny uczą je pełnienia określonych ról społecznych i wprowadzają w dorosłe życie.

Na terenie Powiatu Piaseczyńskiego funkcjonuje placówka wielofunkcyjna – Powiatowy Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Konstancinie – Jeziornie, składający się z trzech oddziałów. Decyzją Wojewody Mazowieckiego Nr 41/2011 z dnia 20 kwietnia 2011 r., znak WPS.II.MT/9032/28/07 Powiat Piaseczyński uzyskał zezwolenie na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego – Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych, na czas nieokreślony.

Oddział typu socjalizacyjnego z siedzibą przy ul. Słonecznej 12 – przeznaczony dla dzieci od 3 do 15 roku życia, dysponujący 30 miejscami.

Oddział typu interwencyjnego, w budynku przy ul. Słonecznej 12 w Konstancinie – Jeziornie, dysponujący 10 miejscami przeznaczonymi dla dzieci w wieku od 11 roku życia, lub w przypadkach uzasadnionych dla dzieci młodszych. W tym oddziale umieszczane są dzieci znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki i wychowania.

Grupa Usamodzielnień, w budynku przy ul. Ks. Sajny 2A w Górze Kalwarii, dysponująca 12 miejscami dla młodzieży w wieku 15 – 18 lat, której celem jest intensywne przygotowanie dorastających dzieci do wejścia w samodzielne życie. Miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka w powiatowej placówce w roku 2012 r. wynosi 4.780 zł.

Tabela Nr 6. Liczba wychowanków PZPOW w Konstancinie-Jeziornie pochodzących z terenu powiatu piaseczyńskiego

Wiek	2009			2010			2011		
	Dziewczynki	chłopcy	ogółem	Dziewczynki	chłopcy	ogółem	Dziewczynki	chłopcy	ogółem
do 4 roku życia	1	3	4	1	4	5	2	2	4
4 - 16	19	22	41	17	22	39	19	19	38
16-18	15	9	24	14	16	30	5	11	16

źródło: dane z Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Konstancinie-Jeziornie.

Tabela Nr 7. Liczba wychowanków PZPOW w Konstancinie-Jeziornie pochodzących z terenu innych powiatów

źródło: dane z Powiatowego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Konstancinie-Jeziornie

Wiek	2009			2010			2011		
	Dziewczynki	chłopcy	ogółem	Dziewczynki	chłopcy	ogółem	Dziewczynki	chłopcy	ogółem
do 4 roku życia	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 - 16	2	0	2	2	3	5	2	2	4
16-18	3	2	5	3	1	4	2	0	2

W dniu 31 grudnia 2011r. w naszej placówce przebywało łącznie 47 dzieci, w tym w oddziale socjalizacyjnym – 31 dzieci, w grupie usamodzielnień – 10, na oddziale interwencyjnym przebywało 6 dzieci.

Największym problemem w realizacji postanowień sądu o umieszczeniu dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej jest brak na terenie powiatu piaseczyńskiego placówki dla dzieci do 3 roku życia. Powoduje to konieczność poszukiwania dla tych dzieci miejsca w placówkach funkcjonujących a terenie innych powiatów, niejednokrotnie zdarza się, że na terenie innych województw. Jednocześnie przez cały czas zauważalny jest wzrost umieszczania najmniejszych dzieci pochodzących z terenu naszego powiatu w placówkach przystosowanych do opieki nad nimi, które znajdują się na terenie innych powiatów. Konieczność umieszczania małych dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych znajdujących się na terenie innych powiatów, w znacznym stopniu utrudnia lub wręcz uniemożliwia systematyczne kontakty rodziców z dziećmi oraz współpracę placówki z rodziną mającą na celu usprawnienie jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. Powyższe w konsekwencji prowadzi do wydłużania się czasu pobytu dzieci w placówkach i dezorganizuje działania placówek na rzecz powrotu dziecka do rodziny.

Kolejnym problemem jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom dotkniętym ciężką chorobą lub niepełnosprawnością. Nieliczne placówki na terenie kraju, które specjalizują się w opiece nad dziećmi o szczególnych potrzebach, przeważnie nie dysponują wolnymi miejscami. W konsekwencji dzieci te przez wiele miesięcy przebywają na oddziałach szpitalnych.

Tabela Nr 8. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, wg stanu na dzień 31.XII.2011 r.

Nazwa placówki	Liczba dzieci z powiatu piaseczyńskiego	Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka /rok 2011/
Rodzinny Dom Dziecka Nr 2 Nowe Załubice	3	2.715,00 zł
Dom Dziecka pod Kasztanami w Siedlcach	3	4.321,11 zł
Dom Rodzinny w Żabcach	1	3.107,08 zł
Dom Dziecka w Rybniku	1	5.088,89 zł
Interwencyjna Placówka Opiekuńcza w Otwocku	3	4.348,56 zł
Pogotowie Opiekuńcze w Izdebnie	4	4.765,00 zł
Dom Dziecka Nr 16 w	1	6.329,44 zł

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia. (przebywać w tych placówkach będą mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.). Po upływie tego okresu w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczyć to będzie rodzeństwa. W związku z powyższym zasadny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców.

W życiu osieroconych dzieci szczególnie trudnym okresem jest moment usamodzielnienia. W domu rodzinnym przygotowanie do tego momentu odbywa się w sposób naturalny. Ponadto dziecko, jako człowiek już dorosły w dalszym ciągu otrzymuje wsparcie ze strony najbliższej rodziny. W przypadku usamodzielnianych wychowanków jest inaczej, gdyż możliwości korzystania z dotychczasowej pomocy są ograniczone. W skrajnych przypadkach wychowankowie zostają pozostawieni sami sobie, są niedostatecznie przygotowani do życia z niskim poziomem wykształcenia często bez żadnych kwalifikacji zawodowych, zasobów mieszkaniowych i materialnych. Dlatego też wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletność w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, zostają objęci przez PCPR pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem, co przedstawiają poniższe tabele.

Tabela Nr 9. Liczba pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych korzystających z różnych form pomocy w latach 2009 - 2011

LATA	FORMY POMOCY		
	KONTYNUOWANIE NAUKI	ZAGOSPODAROWANIE	USAMODZIELNIENIE
2009	41	-	7
2010	36	1	4
2011	36	1	6

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie

Tabela Nr 10. Liczba pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo - wychowawczych korzystających z różnych form pomocy w latach 2009 - 2011

LATA	FORMY POMOCY		
	KONTYNUOWANIE NAUKI	ZAGOSPODAROWANIE	USAMODZIELNINIE
2009	7	2	1
2010	6	-	2
2011	11	1	3

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE:

Cel główny:

Działania profilaktyczne mające za zadanie zapobieganie przyczynom kierowania dzieci do zastępczych form opieki poprzez wzmacnianie rodzin w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rozwój rodzinnych form opieki zastępczej nad dzieckiem osieroconym poprzez tworzenie zawodowych rodzin zastępczych i rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w celu umożliwienia dziecku jak najszybszego powrotu do rodziny naturalnej oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia w ich funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

1. Pozyskiwanie kandydatów chętnych do utworzenia zawodowych specjalistycznych i zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego rodzin zastępczych;
2. Prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz ich kwalifikowanie;
3. Podwyższanie umiejętności i kompetencji osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej;
4. Organizowanie dla rodzinnych form opieki zastępczej grup wsparcia zróżnicowanych ze względu na różnorodność problemów i potrzeb społecznych;
5. Ograniczenie liczby dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych;
6. Tworzenie środowisk wychowawczych przyjaznych dziecku;

7. Tworzenie systemu gwarantującego lepszy dobór rodzin zastępczych – do rodzin zastępczych, zawodowych i rodzinnych domów dziecka będą miały szansę trafić dzieci, które nie mają możliwości znalezienia opieki wśród krewnych;
8. Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom rodziny;
9. Rozwijanie środowiskowych form wsparcia rodziny w jej funkcjach opiekuńczo-wychowawczych;
10. Poszerzenie oferty i dostępności do usług specjalistycznych, w tym rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej;
11. Organizowanie grup terapeutycznych, psychoedukacyjnych, korekcyjnych dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach opieki zastępczej;
12. Tworzenie rodzin pomocowych, zapewniających wsparcie dla rodzin zastępczych w wypełnianiu ich funkcji socjalizacyjno-edukacyjnej;
13. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się pełnoletnich wychowanków;
14. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu wśród dzieci i młodzieży;
15. Praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcjonalności;
16. Motywowanie rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do współpracy mającej na celu pomoc w przywróceniu im władzy rodzicielskiej poprzez odbudowanie właściwego modelu postępowania w pełnieniu ról społecznych, w tym rodzinnych;
17. Szkolenie i podnoszenie umiejętności, kompetencji i kwalifikacji pracowników pomocy społecznej w zakresie wsparcia i współpracy z rodzinnymi formami opieki zastępczej;
18. Współpraca między gminą a powiatem.

PLANOWANE DZIAŁANIA:

1. Zatrudnienie koordynatorów w ramach powoływanego Zespołu ds. Pieczy Zastępczej;
2. Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego, szerzenie idei rodzicielstwa zastępczego;
3. Zamieszczanie informacji w lokalnych mediach oraz w lokalnej prasie;

4. Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat opieki zastępczej poprzez rozpowszechnianie ulotek informacyjnych i artykuły prasowe;
5. Nabór, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka;
6. Zawieranie umów cywilno - prawnych z osobami spełniającymi wymagania do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych/rodzinnych domów dziecka;
7. Przeprowadzanie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych mających na celu podniesienie ich kompetencji, dostarczenie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki wychowania;
8. Pomoc funkcjonującym rodzinom zastępczym w prowadzeniu mediacji w sytuacji konfliktowych;
9. Wyznaczenie maksymalnego limitu rodzin zastępczych zawodowych:
 - 2012 r. – 3 zawodowych rodzin zastępczych /w tym 1 rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego/
 - 2013 r. – 3 zawodowych rodzin zastępczych /w tym 1 rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego/
 - 2014 r. – 2 zawodowych rodzin zastępczych
 - 2012 – 2014: utworzenie rodzinnego domu dziecka
10. Utworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych
11. Organizowanie dla rodzin zastępczych poradnictwa rodzinnego, zapewnienie im dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, terapeutycznej;
12. Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich;
13. Dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
14. Współpraca ze środowiskiem lokalnym (ośrodki pomocy społecznej, sąd rejonowy, szkoły, placówki pomocy społecznej);
15. Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie usamodzielnianym wychowankom, realizacja indywidualnych programów usamodzielniania;
16. Wspieranie pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych w procesie usamodzielniania;
17. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej;

18. Finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka na terenie powiatu piaseczyńskiego lub na terenie innego powiatu;
19. Przyznawanie świadczeń pieniężnych na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie w formie rzeczowej pełnoletnim wychowankom;

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU:

- ✓ Upowszechnianie i zwiększanie świadomości społeczności lokalnej na temat rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Piaseczyńskiego;
- ✓ Zacieśnienie współpracy ze środowiskiem lokalnym w szczególności z Ośrodkami Pomocy Społecznej i Sądem Rejonowym zobligowanymi do podejmowania działań zmierzających do zapewnienia dzieciom pozbawionym właściwej opieki rodziców odpowiedniego środowiska zastępczego;
- ✓ Rozwijanie form wsparcia dla rodzin zastępczych, podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych;
- ✓ Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, w tym pogotowia rodzinnego stanowiącego alternatywę dla placówek interwencyjnych;
- ✓ Podejmowanie działań zmierzających do uregulowania sytuacji prawnej dzieci przebywających w placówce opiekuńczo – wychowawczej i rodzinach zastępczych w celu umożliwienia rozpoczęcia procesu adopcyjnego lub powrotu do rodziny biologicznej;
- ✓ Ograniczenie liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- ✓ Zminimalizowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzin biologicznych;

PROJEKTOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

- Samorząd powiatowy;
- Samorząd gminny;
- Budżet Wojewody;
- inne podmioty działań.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony Program Rozwoju Pieczy Zastępczej został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wychodząc z założenia, że dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w

rodzinie naturalnej lub w warunkach maksymalnie zbliżonych do tych, jakie w niej występują należy stwierdzić, iż jedynie podjęcie zintensyfikowanych czynności ukierunkowanych na zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych, również działających w ramach pogotowia rodzinnego, z pewnością złagodziłoby skutki obecnej sytuacji.

Tylko wówczas będzie można wyposażać dzieci i młodzież w potrzebne umiejętności życiowe i tworzyć warunki do zaspakajania ich potrzeb rozwojowych, w tym przede wszystkim emocjonalnych. Konieczne jest doprowadzenie do tego, aby domy dziecka zaczęły przypominać rzeczywiście domy, w których oprócz warunków pozwalających na przyswajanie umiejętności życiowych będzie również domowa atmosfera i dorośli przygotowani do tworzenia więzi emocjonalnych oraz udzielania fachowej pomocy i wsparcia dziecku i rodzinie w kryzysie.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej przedstawia konieczność tworzenia zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych. Potrzeby w tym zakresie są duże, ponieważ problem pozostawiania dzieci bez opieki wciąż istnieje. W naszych działaniach na rzecz rodzicielstwa zastępczego szczególny nacisk zostanie położony na:

- promowanie zastępczych form opieki rodzinnej;
- pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki poprzez tworzenie i rozwój infrastruktury rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia w ich funkcjonowaniu - rozwój współpracy z lokalnymi instytucjami działających na rzecz rodziny,

Pozyskanie odpowiednich kandydatów do tworzenia zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego mogłoby stać się alternatywą dla utworzenia placówki interwencyjnej.

W ramach działań prewencyjnych warto rozważyć również powstanie systemu współpracy kuratorów sądowych, nauczycieli, pracowników ośrodków pomocy społecznej, który będzie służył kierowaniu do odpowiednich instytucji „pomocowych” rodzin zagrożonych dysfunkcyjnością. Tylko współpraca i współdziałanie wszystkich podmiotów zaangażowanych w pomoc dziecku i rodzinie wzmocni ich skuteczność.

Kierujemy się przekonaniem, iż najlepszą formą opieki nad dzieckiem jest rozwijanie systemu funkcjonującego na zasadach rodzinnych form opieki opierających się o nowoczesną instytucję opiekuńczą, racjonalną pod względem kosztów utrzymania a przede wszystkim sprzyjającą poprawie funkcjonowania wychowanków.

Osiągnięcie założonych rezultatów umożliwi zdefiniowanie obszaru pomocy nie tylko w kategorii kosztów, ale dalekosieźnych i opłacalnych dla środowiska lokalnego inwestycji

społecznych, nastawionych na zapobieganie niepożądanym zmianom, rozwijanie umiejętności rodzicielskich, a w konsekwencji poprawę jakości życia dzieci i rodzin.

Pomyślne zakończenie wszystkich zaplanowanych założeń programu pozwoli nie tylko na zapewnianie dzieciom opieki całodobowej i wychowania w przypadku zaistnienia konieczności odebrania dziecka rodzicom, ale przede wszystkim otworzy możliwość pomocy dziecku pozostającemu nadal w swoim naturalnym środowisku rodzinnym. Profesjonalne wsparcie rodzin w sprawowaniu ich podstawowych funkcji, działania profilaktyczne i pomocowe wobec rodzin, stanowią szansę na ich prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i samodzielne sprawowanie opieki nad dziećmi.

Przedstawiony program ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości czy to organizacyjnych, prawnych czy też zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie programu o nowe zapisy.

Monitoring programu będzie miał na celu pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji projektu. Nadzór nad realizacją całości zadań założonych w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie należał do Organizatora odpowiedzialnego za wdrażanie programu. Ocena realizacji programu będzie się odbywać corocznie na podstawie sprawozdań przedkładanych w każdym roku przez realizatorów zadań. Skuteczna realizacja niniejszego programu będzie uzależniona od dostępności środków finansowych niezbędnych do realizacji zapisów programu, koordynacji działań i współpracy pomiędzy instytucjami.